

K

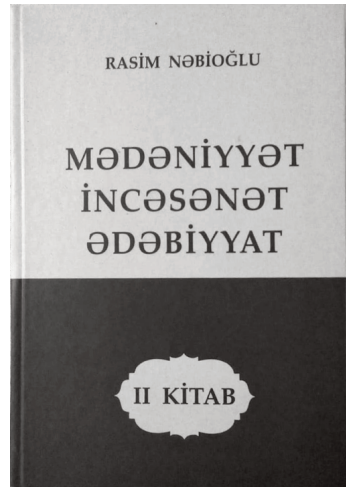
R

E

D

S.16.

№02 (1132) 13 yanvar 2023-cü il

Tərcüməçi, publisist, filoloq-alim Rasim Nəbioğlunun “Mədəniyyət.İncəsənət.Ədəbiyyat” adlı 2-ci kitabı işıq üzünə görüb (“Xəzər Universiteti” nəşriyyatı, 2021). Məqalələr, publisistika, rəylər toplusu olan kitaba professor Rəhim Əliyev “İstedad və zəhmətin bəhrəsi” adlı ön sözdə yazıb: “ Rasimin bədii, həmçinin elmi tərcümə sahəsində çoxillik təcrübə və səriştəsi vardır; ingilisdilli müəlliflərin şeir, hekayə və kitablarını Azərbaycan dilinə, habelə Anar, Yusif Səmədoğlu, Əmir Pəhləvan, Ağarəhim Rəhimov və başqa milli yazıçıların əsərlərini isə ingilis dilinə tərcümə etmişdir. Rasim tərcüməşünaslıqda da bir mütəxəssis olaraq - elmi rəhbər, opponent və rəyçi kimi peşəkarlıqla fəaliyyət göstərmiş, habelə ingilis dili üzrə “Dərs vəsaiti”, “Testlər” və “Danışq kitabçası” yazıb çap etdirmişdir. Azərbaycanın müxtəlif ali məktəblərində (Xəzər Universiteti, Pedaqoji Universitet, Tibb Universiteti, Lənkəran Dövlət Universiteti, Qərb Universiteti, Fövqəladə Hallar Akademiyası, Milli Konservatoriya) filoloji-lingvistik və pedaqoji-metodiki fənlərdən, eləcə də etika, estetika, fəlsəfə, sosiologiya, kulturologiya və s. predmetlərdən müəhazirələr oxumuş, dərs demişdir. Cənubi Rusiya-Humanitar Universitetinin (Rostov-Don şəhər) Bakı filialında Dillər və ədəbiyyat kafedrasının müdiri və dekan vəzifəsində işləmişdir (1999-2006). Həmin Universitetin fəxri professoru və Avra-

Rasim Nəbioğlunun dəyərləri məqalələr məcmuəsi

siya İnzibati Elmlər Akademiyasının (Moskva şəhəri) müxbir üzvüdür.

Rasim Ədəbiyyat İnstitutunda işləməklə bərabər, 2007-2015-ci illərdə həm də Azərbaycan Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin Mədəniyyətşünaslıq üzrə Elmi-Metodiki Mərkəzində (indiki Mədəniyyət üzrə elmi-Metodiki və İxtisasartırma Mərkəzi) elmi katib, şöbə müdiri, habelə kulturologiya və sənətşünaslıq indeksləri Respublika Prezidentinin yanında Ali Attestasiya Komissiyasının siyahısındakı “Müasir mədəniyyətşünaslıq” elmi, metodiki, publisistik jurnalının elmi redaktoru kimi çalışmışdır.

Rasim Nəbioğlunun “Mədəniyyət. İncəsənət. Ədəbiyyat” (məqalələr, publisistika, rəylər) adlı ikinci kitabı onun 2017-ci ildə nəşr olunmuş eyniadlı birinci kitabının bir növ davamıdır”. Deyərdim ki, bu fikirlər müəyyən dərəcədə Rasim müəllimin elmi-pedaqoji fəaliyyətinə işıq salır, oxucunu müfəssəl şəkildə məlumatlandırır.

Düzünü deyim ki, kitabın səhifələrini vərəqlədikcə, burada özünə yer alan kövrək-titrək ruhlu cümlələr adamı mütəəssir edir. Kitabın sonluğunda verilmiş “Qeydlər”ə göz yetirdikdə isə bir daha məlum olur ki, bu məqalələrin bir qismi müəllifin erkən gənclik dövründə, bəlkə də, belə demək təbiri-caizsə, qələminin hələ tam püxtələşmədiyi, mətbuat-ədəbiyyat aləminə kövrək qədəmlərini basdığı ərəfələrdə qələmə alınmış və hətta elə yazılar var ki, indiyədək hələ heç yerdə çap olunmamış və müəllifin arxivindən tapıb üzə çıxartdıqlarıdır. Bu məqamda istər-istəməz mənim özümün də ilk gənclik illərimdə yazdığım xeyli yazılarım xatirimdə canlandı və lənətəgəlməmiş ermənilər yurdumuzu işğal etməsəydilər, o əlyazmalarımı məhv etməsəydilər, mən də yəqin çoxdan o yazılarımın üstündə əl gəzdirib çap etdirmiş olardım. Elə yeri gəlmişkən bir nüansı da diqqətə çəkim ki, Rəhim Əliyev bu kitabdakı yazıların 2017-ci ildə nəşr olunmuş eyniadlı ilk kitabın davamı olduğunu qeyd edir. Ancaq

mən elə istəyərdim ki, ilk qələm məhsulları olan bu 2-ci kitabda gedən yazılar 1-ci kitabda getmiş olaydı. Çünki məntiqi baxımdan da yazılma zamanı ardıcılığı ilə belə olmalı idi və belə olduqda oxucular da, xüsusən mütəxəssislər də Rasim Nəbioğlunun mətbuata, ədəbiyyata hansı kövrək qədəmlərlə gəldiyini sistemli izləyə bilərdilər. Ancaq bu, bir arzu-təklifdir, onsuz da kitabın sonluğunda bu kimi məsələlərə aydınlıq gətirilib.

Kitabdakı ilk yazı “Çelkaş” hekayəsinin təhlilidir. Burada M.Qorkinin “Çelkaş” hekayəsi haqda ədəbi-publisistik düşüncələri əksini tapıb. Kitabın sonunda müəllifin bu məqaləni 1968-ci ildə NQÇİ Mədəniyyət Sarayının kitabxanasında M.Qorkinin anadan olmasının 100 illiyi ilə bağlı çıxış etmək üçün yazılmış olduğu və ilk dəfə çap edildiyi göstərilib. Məhz mən yuxarıda bu cür incə məqamlara nəzərən bildirmişdim ki, bu tipli ilk qələm təcrübəsi məhsulları olan məqalələrin 1-ci kitabda getməsi daha uyğun olardı.

Məmməd Arazın 1974-cü ildə çapdan çıxmış “Atamın kitabı” ilə bağlı “Torpaq nəfəsli kitab” adlı kitabdakı 2-ci məqalə də 1975-ci ildə APXDİ-də M.Arazla görüşdəki çıxışın mətni olmaqla ilk dəfə işıq üzünə görünür. Ancaq insafla qeyd etməliyəm ki, baxmayaraq ki, bu yazı da Rasim Nəbioğlunun ilk yaradıcılıq məhsullarındandı; yetkin düşüncəyə malik bir müəllifin qələmindən çıxmış olan çox dolğun və məzmunlu fikirlərlə zəngin olması ilə diqqəti çəkir.

Yazıçı Tahir Hüseynovun 1981-ci ildə işıq üz görmüş iki povest və yeddi hekayədən ibarət olan “Təzə məhəllədə” kitabından bəhs edən “Təzə məhəllənin köhnə qayğıları” adlı resenziyasında da Rasim müəllim çox məharətlə yazıcının povest və hekayələrində qaldırılan ictimai əhəmiyyətli məsələlərin təhlilini verir və eyni zamanda kitabın müsbət məziyyətlərindən danışdıqdan sonra axırda yazıçıya bəzi irad və tövsiyələrini də verir. Bu amil

isə bir daha R.Nəbioğlunun erkən yaradıcılığından etibarən bir ədəbiyyatşünas-tənqidçi kimi özünü təsdiqləyə bilməsindən xəbər verir.

Şair Musa Ələkbərlinin “Bəlkə bir də görüşdük” (“Yazıçı”, 1981) adlı kitabına yazdığı resenziyanın adı çox uğurludur: “Yeni görüşlərə doğru”. Rasim Nəbioğlu şairin şeirlərini təhlilə çəkib, çox dəyərlı ədəbi-nəzəri mülahizələr yürüdü: “Lirik aşiq üçün bu yollar-dakı sevinc də, kədər də eyni dərəcədə əzizdir, çünki yaşadığı təzadlı duyğular, məhz öz sevgilisi ilə təmasdan, ya da hicrandan doğur. Hər iki halda səbəbkar sevgilidir:

... (“Səndən ötürü”). Sevsə də, əyilib - yalvarmamaq, varlığına hopen güclü məhəbbət ehtirasından titrəmək, eşqi dərdlər dərdi bilmək, ən çətin anlarda belə öz nikbinliyini itirməmək, sevgi hissələrini gözəllik aləminə aparən bir körpü kimi qavramaq M.Ələkbərlinin lirik qəhrəmanına xas exlaqimənəvi bütövlüyü şərtləndirən keyfiyyətlərdir. Oxucu bu qəhrəmanın daxili zənginliyinə, bir insan köksündə bu qədər müxtəlif duyğuların özünə yer tapmasına ürəkdən inanır. Bu inamın mənbəyi isə hər seydən əvvəl, lirik aşiq ilə oxucu arasında mümkün olan oxşar notların mövcudluğundadır.

Məhəbbət M.Ələkbərlinin lirikasının canıdır və o məhz bu səpkili şeirlərində daha çox uğur qazanır. Şair özü də bunu etiraf edir”.

Bu minvalla tənqidçi-ədəbiyyatşünas Rasim Nəbioğlunun kitabda yer alan bütün yazıları özünəməxsus və orijinal olmaqla mədəniyyətimizin, incəsənət və ədəbiyyatımızın müxtəlif tərəflərinə işıq salır, həm geniş oxucu kütləsi üçün maraq doğurur, həm də humanitar elm sahəsinin adamları üçün zəngin ədəbi-nəzəri materiallar verir və mütəxəssislərə mövzuya uyğun şəkildə yararlanıla biləcəyi mühüm mesajlar çatdırır.

Şakir Əlif oğlu
ALBALIYEV